

نقش ابعاد ماهوی و رویه‌ای طرح‌های توسعه شهری (جامع و تفصیلی) در سرمایه اجتماعی ساکنان شهر با توجه به شاخصهای توسعه اجتماعی؛ پایداری اجتماعی و اجتماعات پایدار

شهرروز چگینی^{۱*}، فریبرز دولت آبادی^۲

۱- دانشجوی دکتری شهرسازی، واحد بین الملل کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، shahrooz.ch@gmail.com
۲- دکتری معماری، استادیار دانشکده هنر و معماری دانشگاه آزاد واحد تهران غرب، f_dolatabadi@wtiau.ac.ir

چکیده

در تعریف پایداری اجتماعی، گروهی از محققان به چهار عنصر اصلی و تعیین کننده اشاره کرده اند: عدالت اجتماعی، همبستگی اجتماعی، مشارکت و امنیت. در این معنا، مولفه هایی چون فرصتهای برابر و توأم با پیشرفت برای تمامی انسان ها، زندگی همراه با تعاون و همکاری، فرصت هایی برابر برای تمامی افراد در جهت ایفای نقش های اجتماعی به همراه امنیت انزاع معاش و ایمنی سکونتگاههای انسانی در برار مخاطرات طبیعی، مبنای سنجش پایداری اجتماعی قرار گرفته اند. در شاخه‌های از علوم اقتصادی به نام اقتصاد توسعه، برای مقایسه سطح توسعه یافتگی کشورها شاخصهایی را در نظر می گیرند. بعضی از این شاخصها صرفاً اقتصادی است ولی برخی دیگر از شاخصها توسعه اجتماعی را نیز در بر میگیرند. علاوه بر آن می توان بیان داشت که منابع و متون رابطه دو سویه سرمایه اجتماعی و توسعه را تأیید می کنند ابعاد و آثار توسعه را می توان کارایی نهادی، افزایش سطح آموزش و رفاه کودکان، کاهش خشونت های شهری، کاهش نزاع و درگیری، برتری اقتصادی افراد، کاهش مرگ و میر، بهبود وضع سلامت، احساس خوشبختی، اعتماد به حکومت و شکل گیری تشکلهای بهره برداری از زمین نام برد. در طرح های توسعه شهری در ایران با هدف نظم دهی به فرایند شهرنشینی کشور و هدایت آگاهانه توسعه شهرها در راستای اهداف کلان تهیه طرح های توسعه شهری (طرح جامع و طرح تفصیلی) در ایران مبتنی بر شیوه های سنتی و عاریه ای بوده و مبنای فکری این طرح ها نشأت گرفته از الگوهای شهری غرب است، مربوط به زمانی که اساس نظریه تهیه طرح های جامع، لزوم و فایده آن در جوامع غربی مورد تردید واقع شده است. در صورتی که طرح های جامع: تنظیم سیاست های توسعه (کلیدی) شهر بر مبنای نیازهای جامعه شهری و بر پایه امکانات موجود و بالقوه شهر و طرح های تفصیلی: تنظیم برنامه های مفصل و انجام اقدامات جز به جز در مناطق و محلات شهری و طراحی آنها در پژوهش با توجه به تعاریف و شاخص های زیربنایی سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی و تعامل اجتماعی) در ابعاد ماهوی و رویه ای تهیه و اجرای طرح های توسعه شهری (جامع و تفصیلی) جایگاه لازم را نداشته است.

واژه های کلیدی: توسعه اجتماعی، پایداری اجتماعی، اجتماعات پایدار، طرح های توسعه شهری

۱- مقدمه

مفهوم توسعه اجتماعی بسیار جامع تر از توسعه اقتصادی است و ایده ها و اهداف گسترده تری را دنبال میکند. اما این اهداف و ایده ها و نیز مفهوم توسعه اجتماعی به طور دقیق تعریف نشده است. ابعاد گوناگون این مفهوم مورد بحث و محل اختلافات است و بعضی از شاخصهای آن در حال شکلگیری و فرموله شدن است. این مقاله در صدد است تعریفی نسبتاً جامع و